

Ravno tako daje deželni zborom tak vpliv, da ga bodo mogli izrabljati proti Slovincem.

Nam nasprotni deželni zbori in odbori bodo se gotovo tudi poslužili § 8., da se v nove šole utihotapijo Slovanom neprijaznem duhu pisane knjige. Stvar je tudi važna, kajti duha, ki se ga mladina v šoli navzame, se pozneje težko iznebi. Naši nasprotniki so zvitni, to smo imeli že dostikrat priložnost prepričati se, in zato je treba skrajne previdnosti, predno jim damo kako oblast v roke. Če bodo štajerski, koroški in isterski deželni odbor določali šolske knjige, gotovo dobimo le berila, v katerih se bode bolj očitno ali prekrito proslavljalo italijanstvo ali nemštvo, slovanstvo pa poniževalo. Tako se bodo popisovali le rimski, nemški, italijanski slavni možje, ravno tako opisovali slavni čini italijanskega in nemškega naroda, slovanski se bodo pa zamolčevali. Pisatelji za take knjige se bodo vedno dobili. Naravnost protiavtrijskega duha knjig vlada seveda ne bode pustila, a spretni sestavatelj tudi v avstrijski okvir spravi marsikaj Slovanom neprijaznega.

Najmanje pa nam ugaja § 35. Da pa ne bode kdo nas napak razumel, povemo naravno, da se ne izpodtikamo nad pravicami, ki jih ta paragraf priznava cerkveni oblasti. Slovenec bode na učiteljskih na Štajerskem, Koroškem in v Istri težko dobil službo, ako bode učni minister navezan na terno deželnega odbora. Kako bi Italijani v Istri radi uničili slovansko učiteljsko v Kopru. nam kažejo zadnji dogodki. Ne smemo misliti, da so napadi na slovanske vseučilišnike jedino delo italijanske mulerije, za njo stoje višji gospodje. Tudi deželni odbor isterski je najbrž s tem delom zadovoljen. Če se mu da v roke oblast, kakoršno določa § 35. Ebenhochovega predloga, bodo Italijani že gledali, da vzamejo učiteljsko slovanski značaj.

Vemo, da so pri nas ljudje, ki poreko, da ne smemo biti proti razširjenju deželne samouprave, ker bode nam koristilo, kadar dobimo zjedinjeno Slovenijo. Naš list je vedno za zjedinjeno Slovenijo, a reči moramo, da nikdo ne ve, kdaj jo dosežemo. Doseženje zjedinjene Slovenije bode se nam stavljal mnogo težav. Sedanji deželni zbori, oziroma odbori nam lahko še mnogo škodujejo, predno dobimo zjedinjeno Slovenijo. Računati je nam z dejansko sedanostjo, ne pa z bodočo negotovostjo. Povedati pa moramo, da ne gojimo pomislekov z verskega stališča proti predlogu. Kar se tiče delitev otrok po veroizpovedovanjih, se popolnoma strinjamo in le želimo, da se bi podobna že zakonita določila glede razdelitve narodnosti. Pričakujemo od naših poslancev, da preskrbe, da se temu predlogu odbijejo za nas nevarnejše določbe, predno zakon postane.

Politični pregled.

Državni zbor je s 203 proti 103 glasom prešel na dnevni red o predlogih, naj se toži ministerstvo zaradi jezikovnih naredeb. Razprava o teh predlogih je bila v državnem zboru silno burna. Levičarji so kar besneli. Posebno je bil

nastal silen hrup, ko je minister Gleispach zagovarjajoč vladno predlogo se bil predrznil reči, da se mu kot juristu predlog niti resen ne zdi, ker se ne opira na noben zakon. Liberalci jeli so na to kričati, da ni nikdo mogel drugega razumeti in je predsednik moral sejo pretrgati. Pri obnovljenju seje so liberalci zopet kričali, a dali so se potolažiti, ko je minister grof Gleispach izjavil, da jih ni mislil razžaliti. Socijalisti so tudi glasovali za obtožbo ministerstva, pravijo pa, da le iz nasprotja proti vladi, ne pa zaradi jezikovnih naredeb samih, katere celo odobravajo po svojih glasilih. Zares čudni ljudje!

Badeniju se stališče že tako maje, da se že ugiblje, kdo bode naslednik njegov. Posebno v levičarskih krogih goje trdno nado, da se kmalu grofa Badenija iznebe. Kot nasledniki se imenujejo grof Thun in Schönborn in pa knez Alfred Lichtenstein. Mi Slovenci bi se nobenega teh mož ne mogli prav veseliti. Kar se tiče kn. za Alfreda Liechtensteina, je nemški konservativec. Njegova vlada bi morda nam nič ne škovala, a storila bi pa za nas tudi dosti ne, z ozirom na silne agitacije mej nemškim prebivalstvom. Grofa Thun in Schönborn sta pa taka nasprotnika Mladočehov, da bi se razbila sedanja večina, če katera teh dveh prideta na krmilo. Potem bi se pa nekaj nemških liberalcev izmuznilo v novo državnozbornsko večino, gotovo Slovanom le v škodo.

Levičarji in vlada. — Boj, ki so ga začeli liberalci proti vladi, ne velja le jezikovnim naredbam temveč ima še vse druge uzroke. Liberalce jezi, da se je osnovala večina brez njih in da grof Badeni tega ni preprečil. Proti vladi je posebno jezno židovstvo, ki za kulisami vodi vso akcijo. Židje se boje, da ne bodo od države imeli več tako mastnih zaslužkov, ako v večini ne bode zastopana liberalna stranka, ki povsod v prvi vrsti zastopa njih koristi. Židje so bili jako zadovoljni, da je grof Badeni bil ministerski predsednik postal, ker se je v Galiciji jako dobro razumel z židi. Nadejali so se, da s svojo odločno roko uniči tudi protisemitizem. Ker pa grof Badeni ni mogel uničiti dr. Luegerja in ker sedaj liberalcem v novi večini ni mogel ali ni hotel preskrbeti prostorčka za to pa tako strašna jeza nanj. Sedaj bi jim bila že grof Schönborn in Thun ljubša.

Pogodba z Ogersko. Predloge o pogodbi z Ogersko se predlože državnemu zboru še to pomlad, morda že prihodnji teden, če se le avstrijska in ogerska vlada dogovoriti glede doneska obeh državnih polovic k skupnim državnim troškom. Vlada bode zahtevala, da se predloge izroče posebnemu permanentnemu odseku, to je odseku, ki bode zboroval tudi, ko državni zbor ne bode zbran. Na ta način bi do jeseni lahko predloge bile v odseku že rešene. Ko bode voljen permanentni odsek, hoče neki vlada tako odlagati državnozbornsko zborovanje glede na težaven političen položaj. Trgovska pogodba z Bolgarijo in podaljšanje premij za izvažanje sladkorja se rešita še pred prekinenjem zborovanja. Tema predlogoma tudi levica ne bode delala nobenih ovir.

Grško-turška vojska. — Mnogo so si obetali Grki od vojske s Turkom, a vidi se danes prav jasno, da bo konec vojske popolni poraz Grkov. Iz Farzala, kjer se je bila unela krvava bitka, pregnali so Turki Grke. Tudi pri Velestinu je bila grška brigada generala Smolenskega premagana. Morala se je umakniti. Smolenski je najboljši general in ima tudi najboljše vojake. Posebno pri Velestinu so se Grki dobro držali, vendar so bili premagani. Z ozirom na hrabrost, katero so Grki pokazali v tej bitki, je grška vlada, dasi so razmere za grško vojsko v obče slabo stale, vendar sklenila še ne odjenjati od nadaljevanja vojske. Nova vlada se je izrekla, da prej ne more vsprejeti posredovanja vevlastij, da doseže kak uspeh na bojišču. Nova vlada je upala vojno hitro preostrojiti in se je nadejala celo, da Grki Turke poženo iz Tesalije in udero v Makedonijo. Novi ministerski predsednik Rallis si je pač preugodno predstavljal kritičen položaj Grške. Mej tem, ko si je domišljala grška vlada kar z lahka za njo neugodni

tok vojske spremeniti, Turška v kljub zmagam ni prejenjala z pomnožitvijo vojske. Sklenila je vse batalijone povišati na 1000 mož in okrog Soluna je sklicala črno vojsko. Turčija hoče pač zdaj z Grkom popolnoma obravnati. Turki hočejo toliko časa ostati v grški Tesaliji, da Grki popolnoma ostavijo Kreto in priznajo, da spada ta Turčiji. Od porazov ali zmag v Tesaliji je odvisno tudi stanje na Kreti. Turki dobro vedo, da bi bili vstasi na Kreti še bolj vzrastli, ko bi Grška zmagovala napram Turčiji. Sedaj pa vedo, da se na Grško nimajo zanašati. Z ozirom na to je pričakovati, da se kmalu vrne mir na Kreto. Ta mir utegne biti trajen, ker se Krečani ne bodo več upali puntati, Grška pa jih tudi ne bo več upala hujskati k vstaji, ker se je prepričala, da ne zmore ničesar. — Nova grška vlada, ki je to-li upala na zboljšanje razmer v vojski, je žali prekmalu uvidela, da je vse izgubljeno. Preveriti jo je morala grška vojska sama, ki je popolnoma demoralizirana. Doznalo se je, da so se v bitki pri Farzali le nekateri polki hrabro držali, drugi pa so se koj po prvih streljih jeli umikati ter tako olajšal zmago Turkom. Sploh vlada popolna anarhija. Vojaki ne slušajo več svojih častnikov. Reservisti, določeni, da odpotujejo na bojišče, so se uprli. Ljudstvo se jim je pridružilo in zapovedništvo je moralo odnehati ter peljati rezerviste s kolodvora v vojašnico. Take razmere so morale Grško vlado napotiti, da je pismeno prosila evropske velesile, naj posredujejo mej Grško in Turčijo, da se doseže mir. Velesile so baje prevzele posredovanje s pogojem, da jim Grška brezpopojno prepusti zastopanje svojih interesov. Velevlasti so zadovoljne, da morejo posredovati. Vedo dobro, da nadaljevanje vsakterih nadaljnih homatij, more škodovati tudi celi Evropi. Tudi je velevlastim na tem, da se kraljeva rodbina ohrani na grškem prestolu. Ker je ministerski predsednik naznanil zastopnikom velesil, da prepušča Grška svojo usodo velesilam, začele so te takoj akcijo v dosego miru. Turčija zahteva tri milijone turških funtov odškodnine, regulacijo meje pri Prevesi, Mecevu, Kraniji, Damasiju, Meluni in Analipsisu, anuliranje specialnih pogodb v korist grškim podanikom, izročitev vseh grških oklopnih in regulacijo kretskega vprašanja v tem smislu, da se utesni obljubavtonomija Turčija je precej ostro nastopila, no velevlasti jo bodo že malo prikrajšale v njenih zahtevah.

Evropski mir. — Angleški listi javljajo, da je ruska vlada poslala vsem svojim poslanikom okrožnico, v kateri jih obvešča v popolnem soglasju Rusije in Avstrije glede orientalnega vprašanja. — Angleški ministerski predsednik Salisbury je v nekem govoru naglašal, da vsled grško-turške vojne ni najmanjše nevarnosti za evropski mir. Izimši malih krajevnih preprirov stoji evropski mir na trdnjši podlagi nego je doslej.

Obrtnija.

Električna razsvetljava in nje nasprotniki.

I.

Pred Veliko nočjo se je v Ljubljani pričelo z gradbo mestne elektrarne in dela danes kaj vrlo napredujejo. Če se ne prikažejo posebne ovire, gledali bodemo pričetkom prihodnje zime ljubljansko mestno električno razsvetljeno.

Ko je decembra meseca l. 1894. občinski svet soglasno sklenil, napraviti si lastno elektrarno, odobravalo je občinstvo vsestranski ta sklep, kajti bilo je prepričano, da je sedanja plinova razsvetljava pomanjkljiva, in glede na svojo kakovost tudi predraga.

Sedaj pa, ko se je pričela elektrarna graditi, je slišati glasov, ki izražajo svoje pomisleke glede rentabi-

litete vsega podjetja, in tudi glede kakovosti cele naprave, Taki glasovi prihajajo iz raznih strani. Tu se oglašajo v prvi vrsti ljudje, ki v svoji preveliki konservativnosti nasprotujejo sploh vsaki novotariji, vsakemu napredku, češ, da pred toliko in toliko leti ni bilo ne plinove, ne električne razsvetljave; služila je navadna lojeva sveča in oljnata leščerba, in ljudje so vendar živeli in dočkali večje ali manjše starosti. S takimi ljudmi je seveda težko se pravdati. Tem kličemo v spomin dejstvo, da je dan današnji na kmetih že prav težko najti hišo, kjer bi ne imeli petrolejske svetilnice, ki je bila ondu pred par desetletji še prav bela vrana. Prav tako ne najdemo danes nobenega trga ali mesteca, kjer bi po noči na ulicah in cestah ne brlele, če tudi le skromne lučice, dočim so ondu naši stari očetje po noči tavalu domu v trdi temi, ali pa, če njim je bila tema že pretrda, si pot razsvetljevali s svojo privatno leščerbo. Čas zori in proizvaja od dne do dne nove izumbe, človek si jih nehote izkorišča, in sčasoma postanejo mu prava, neizogibna potreba.

Nekateri ljudje izražajo bojazen, da električna razsvetljava, kot novodobna izumba še ni toliko popolna, da bi se moglo z gotovostjo računati na nje sigurno in povsem zanesljivo funkcijoniranje. Ti kaj radi kažejo na nekatere nedostatke, ki so se doslej pokazali v dosedanji provizorični inštalaciji električne razsvetljave v „Narodnem domu“, kjer žarnice časih v svoji svetlivosti pojemajo, in kjer je razsvetljava zares parkrat celo odrekla.

V nekaterem oziru imajo ti ljudje prav, kajti doslej zares nimamo nobene, še toliko stare in izkušene naprave, ki bi ves čas svojega obstanka funkcijonirala brez vsakega zadržka, pri kateri bi se nikoli ne prijavil ta ali oni nedostatek, kajti absolutno popolna, absolutno zanesljiva ni nobena izumba, nobena stvar. V Ljubljani imamo plinovo razsvetljava že od leta 1860., in vendar se je lanskega leta pripetilo, da je jedenkrat za par ur kar odrekla, in da je vsled tega mesto bilo nekoliko časa v temi. In vendar bode v kratkem preteklo celih sto let, kar človeštvo rabi plinovo razsvetljava. A navzlic tej nevarnosti jo bode rabilo tudi še odslej, in morebiti še v večji meri nego doslej.

Kar pa zadeva sedanjo razsvetljava v „Narodnem domu“, moramo pripomniti, da je urejena le provizorično, da služi ondu kot gonilna sila navaden, in poleg še zelo star in obrabljen lokomobil. Kdor se je kdaj pečal s parnimi stroji, pač ve, da navaden lokomobil nikoli ne teče, in po celi svoji konstrukciji tudi ne more teči ves čas z enakomerno hitrostjo. Od enakomernega teka pa je zavisna jakost električnega toka, ki se vzbuja v električnih strojih, katere goni parni stroj. Sicer ima mašinist kolikor toliko v svoji moči, da lahko tek parnega stroja uravna, da ostaje precej enakomeren; — pa kaj je storiti, če mašinist ni ves čas natančno oprezen, ali če je stroj star in je vsled svoje konstrukcije bolj ali manj neubogljiv? — Zakaj pa ti grajalci električne razsvetljave ne obračajo svoje pozornosti na električno raz-